

SURİYELİLERİN SOSYAL ENTEGRASYONU ÜZERİNE BİR İNCELEME: ANKARA’NIN ALTINDAĞ İLÇESİ ÖRNEĞİ*

Esin İpek¹

Erkan Arslan²

Ali Çiçek³

Öz

Amaç: Bu çalışma, Altındağ'daki Suriyelilerin entegrasyonunu inceleyerek, bu büyüyen literatüre katkıda bulunmayı ve Türkiye'deki göçmenlerin entegrasyon deneyimlerini şekillendiren faktörlere ilişkin farklı bir ölçeği baz almak suretiyle bir anlayış/yorum sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırma sorusu ve hedeflerine hitap etmek için çalışmada birincil veri toplama yöntemi olarak derinlemesine görüşmeler kullanan nitel bir araştırma tasarımı kullanılmıştır. İkincil veri kaynağı olarak da literatür taramasından elde edilen veriler ve Göç İdaresi Başkanlığı'nın paylaştığı istatistiklerden yararlanılmıştır.

Bulgular: göçmen entegrasyonuna ilişkin literatür, entegrasyon sürecinin karmaşık ve çok yönlü doğasına vurgu yapmaktadır. Sosyal entegrasyon teorileri, mültecilerin yeni toplumlarına nasıl dahil edilebileceklerini anlamak için bir çerçeve sunarken, vaka çalışmaları mültecilerin farklı bağlamlarda karşılaştıkları belirli zorluklar ve fırsatlara ilişkin farklı perspektifler sunmaktadır. Hem yapısal hem de sosyal entegrasyona yönelik engeller önemlidir ve ele alınması için kapsamlı politikalar ve müdahaleler gerektirir. Bu çalışmanın bulguları arasında Türkiye'deki Suriyelilerin sosyal entegrasyon sürecinde karşılaştıkları çeşitli engelleri ve bu engellerin Suriyelilerin topluma dâhil olma çabalarını nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

Özgünlük: Türkiye’de 2011’den günümüze önemli gündem başlıklarından birisi haline gelen Suriyeliler ve göçmenlerin entegrasyonu odaklanılan bu çalışma ile hem literatüre bir katkı, hem de karar alıcılara ve politika yapıcılara bir pencere açmayı temenni etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Entegrasyon, Suriyeli Göçmenler, Türkiye

Jel Kodları : F22, H83

* “Bu çalışma 16-18 Mayıs 2024 tarihleri arasında düzenlenen 24. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumunda sunulan özet bildirinin makale halidir”.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Göç Çalışmaları ABD, ipek25@gmail.com, ORCID: 0009-0008-1076-9792

² Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İletişim Fakültesi, erkana@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8273-9460

³ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yıldızeli MYO, alicicek@mail.com, ORCID: 0000-0001-9875-2400

**A STUDY ON THE SOCIAL INTEGRATION OF SYRIANS: THE CASE OF ALTINDAĞ
DISTRICT IN ANKARA**

Abstract

Objective: This study aims to contribute to the growing literature by examining the integration of Syrians in Altındağ and to provide an understanding/interpretation based on a different scale regarding the factors shaping the integration experiences of immigrants in Türkiye.

Method: To address the research question and objectives, the study employed a qualitative research design using in-depth interviews as the primary data collection method. Secondary data sources included literature review findings and statistics shared by the Directorate General of Migration Management.

Findings: The literature on immigrant integration emphasizes the complex and multifaceted nature of the integration process. While social integration theories provide a framework for understanding how refugees can be included in their new societies, case studies offer diverse perspectives on the specific challenges and opportunities refugees face in different contexts. Both structural and social barriers to integration are significant and require comprehensive policies and interventions to address. The findings of this study reveal various obstacles that Syrians face in the social integration process in Türkiye and how these obstacles shape Syrians' efforts to be included in society.

Originality: This study, which focuses on the integration of Syrians and immigrants that has become one of the important agenda items in Türkiye since 2011, hopes to both contribute to the literature and provide a window for decision-makers and policymakers.

Keywords: Social Integration, Syrian Refugees, Türkiye

Jel Classification : F22, H83

GİRİŞ

Orta Doğu ülkelerinin gelişmiş ülkeler ile aralarındaki ekonomik uçurum ve yoksulluk önemli bir sorun (Yozgat, 2015: 235) ve göç nedenidir. Bu olumsuzluklara Arap Baharı sonrasında meydana gelen çatışmaların da eklenmesi bölge kaynaklı göç hadisesinin daha kitlesel bir hal almasına neden olmuştur. Özellikle 2011’de Suriye iç karışıklığı sonucu başlayan Suriyeli kaynaklı göç hareketliliği, 21. yüzyılın en önemli insani krizlerinden biri haline gelmiştir. Bu karışıklığın sonucunda 13 milyondan fazla Suriyeli, yerinden edilmiş ve yaklaşık 6,6 milyonu Türkiye, Lübnan, Ürdün gibi komşu ülkeler başta olmak üzere diğer ülkelere göç etmek/sığınmak* zorunda kalmıştır. Türkiye, Suriye ile sınır komşusu olarak bu yükün önemli bir bölümünü üstlenmiştir (Akçay ve Deniz, 2021; 363-364). Suriye iç karışıklığının üzerinden geçen bunca zamana rağmen Türkiye, 2024 Ekim itibarıyla hâlâ 3 milyondan fazla kayıt altına alınmış ve kendilerine geçici koruma statüsü verilmiş Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Bu göçmen yükü, Türkiye’yi küresel ölçekte en fazla göçmene ev sahipliği yapan ülkesi haline getirmiş (Yılmaz vd, 2020: 291) ve yine Türkiye’yi insani destekten, uzun vadeli sosyoekonomik ve politik entegrasyona kadar uzanan karmaşık zorluklarla karşı karşıya bırakmıştır. Bu zorlukların en belirgin olduğu temel alanlardan biri, özellikle Geçici Koruma Statüsü altındaki çok sayıda Suriyeliye ev sahipliği yapan Türkiye’nin sosyal entegrasyon alanında yaşadığı sorunlardır (Erdoğan, 2018; Özcan, 2022; Şen, 2020). Bu çalışma, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin, Ankara’nın Altındağ ilçesi örnek olayında, sosyal entegrasyonlarını konu edinmektedir. Tarihsel olarak işçi sınıfı mahalleleri ve Türkiye içindeki yüksek iç göç seviyeleriyle bilinen Altındağ ilçesi, Suriyelilerin yerleşiminin ve entegrasyonunun dinamiklerini anlamak için bir odak noktası haline gelmiştir. Sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı bir bölge olarak Altındağ, düzensiz göçmen akını ve yerel sosyal koşulların kesişimini incelemek için benzersiz bir vaka çalışması sunmaktadır. İlçede, Türk nüfusu ile Suriyeliler arasında zaman zaman yaşanan gerginlikler (*Cumhuriyet.com*, 2021) görülebilmektedir. Mahalle bazında yaşanan bu tür gelişmeler ülke genelinde artan sosyo-politik endişelere yol açmaktadır. Bu zorluklara rağmen Altındağ, Türkiye’nin daha geniş göç deneyiminin bir küçük bir alanını temsil ettiği ve hem engelleri hem de entegrasyona giden potansiyel yolları vurguladığı için sosyal entegrasyon için de fırsatlar sunmaktadır.

Türkiye’de ikamet eden Suriyelilere, Suriye çatışmasından kaçanlar için özel olarak tasarlanmış bir politika çerçevesi olan Geçici Koruma Statüsü (GKS) kapsamında yasal statü verilmiştir. Bu statü, Suriyelilerin sağlık, eğitim ve istihdam gibi temel haklara erişmesini sağlarken aynı zamanda “geri gönderme yasağı” ile de sınır dışı edilmekten korunmalarını sağlamaktadır. Ancak GKS daimi ikamet hakkı vermez veya vatandaşlığa yol açmaz. Suriyelilerin yasal statülerinin bu geçici niteliği, Türk toplumuna tam olarak entegre olma yeteneklerini zorlaştırmakta ve gelecekleri hakkında bir belirsizlik

* Ülkedeki yabancılar için göçmen, sığınmacı, mülteci, şartlı koruma ve geçici koruma altındakiler gibi tanımlamalar hukuki anlamda farklı statüleri işaret etmektedir. Ancak bu çalışmada tüm bu gruplar için sosyolojik anlamda “göçmen” kavramı tercih edilmiştir.

hissi yaratmaktadır. GKS, acil rahatlama ve koruma sağlamayı amaçlar ancak çoğu zaman ev sahibi toplumda entegrasyonun ve katılımın uzun vadeli zorluklarını ele almakta başarısız olabilir (Topal, 2015: 19-20). Sosyal entegrasyon kavramı, özellikle GKS kapsamındaki Suriyeliler bağlamında kritik öneme sahiptir. Sosyal entegrasyon, farklı geçmişlere sahip bireylerin yeni yerleştikleri ülkelerde sosyal, ekonomik ve politik yaşama tam olarak katılma sürecini ifade etmektedir (Bolgün, 2022: 174). Göçmenler için entegrasyon, genellikle yalnızca istihdam ve eğitim gibi yapısal bileşenleri değil, aynı zamanda sosyal ağlar, kültürel kabul ve göçmenler ile ev sahibi topluluklar arasındaki karşılıklı anlayış gibi ilişki faktörleri de içeren çok yönlü bir süreçtir (Çiçek, 2022b). Sosyal entegrasyonun başarısı veya başarısızlığı, hem göçmenlerin refahı hem de ev sahibi toplumun istikrarı için önemli sonuçlar doğurabilir (Saggar vd., 2012: 18-22).

Türkiye'deki Suriyelilerin varlığının ölçeği göz önüne alındığında, sosyal entegrasyon hem ulusal hem de yerel politikanın odağı haline gelmiştir (İçduygu & Özçürümez, 2023). Sosyal entegrasyon iki yönlüdür: sadece Suriyelilerin hayatlarını istikrarlı ve üretken bir şekilde yeniden kurmalarına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda Suriyeliler ve Türk halkı arasındaki potansiyel sosyal gerginlikleri de azaltabilir. Başarılı entegrasyon, sosyal uyuma, ekonomik kalkınmaya ve sosyal dışlanmanın önlenmesine katkıda bulunmalıdır (Dedeoğlu & Gökmen, 2011: 27; İçduygu & Özçürümez, 2023). Buna karşılık, entegrasyon süreçlerindeki başarısızlık sosyal parçalanmaya, kızgınlığa ve hatta çatışmaya yol açabilir. Bu bağlamda, Altındağ'daki Suriyelilerin sosyal entegrasyonunu incelemek büyük fotoğraf için bize ipuçları verecektir ve bu açıdan önemlidir. Zira ilçe daha geniş ulusal eğilimleri yansıtırken aynı zamanda benzersiz yerel dinamikler de sergilemektedir. Bu çalışmanın temel araştırma sorusu şudur: Ankara'nın Altındağ ilçesinde ikamet eden Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin sosyal entegrasyonu için zorluklar ve fırsatlar nelerdir? Bu soru, Suriyelilerin entegrasyona yönelik sosyoekonomik, kültürel ve yasal engellerle mücadele ederken yaşadıkları özel deneyimlere odaklanarak göçmenler ve sosyal çevreleri arasındaki karmaşık etkileşimi araştırmayı amaçlamaktadır. Ayrımcılık, ekonomik zorluk ve yasal kısıtlamalar gibi faktörler entegrasyonu zorlaştırırken; toplum destek ağları, kamu hizmetlerine erişim ve yerel halkla olumlu etkileşimler gibi faktörler ise entegrasyonu kolaylaştırmaktadır. Bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde entegrasyonu zorlaştıran ve/veya kolaylaştıran etmenler üzerine de bir değerlendirmede bulunmaktadır.

Bu çalışma iki temel hedef tarafından yönlendirilmektedir. Birincisi, Altındağ'da Geçici Koruma Statüsüne sahip Suriyelilerin yaşanmış deneyimlerini anlamaktır. Bu, günlük yaşamlarını, zorluklarını ve yeni bir ortama uyum sağlama stratejilerini incelemeyi içerir. Çalışma, göçmen grupların bireysel ve kolektif deneyimlerine odaklanarak, Suriyelilerin entegrasyon süreçlerini ve bunu şekillendiren faktörleri nasıl algıladıklarına dair ayrıntılı bir çıkarımda bulunmayı amaçlamaktadır. İkinci olarak, önceki paragrafta da bahsedildiği üzere, Altındağ'daki Suriyelilerin toplumsal entegrasyonunu kolaylaştıran veya engelleyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu faktörler, istihdam olanakları ve eğitime erişim gibi yapısal veya Türk komşularla etkileşimler ve ilçedeki Suriyelilerin daha geniş

toplumsal kabulü gibi ilişkiler olabilmektedir. Söz konusu faktörleri belirlemeye kapı açan bu çalışma, Suriyelilerin Türkiye'deki entegrasyonunu artırabilecek politika ve uygulamaların geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma sorusu ve hedeflerine hitap etmek için çalışmada birincil veri toplama yöntemi olarak derinlemesine görüşmeler kullanan nitel bir araştırma tasarımı kullanılmıştır. Çalışma kapsamında tamamı 18 yaş ve üzerinde olan ve hali hazırda Altındağ'da ikamet eden toplam 60 Suriyeli ile görüşülmüştür. Katılımcılar, cinsiyet, yaş, meslek ve Türkiye'de ikamet süresi açısından tüm grupların temsilini sağlamak için amaçlı örnekleme kullanılarak seçilmiştir. Bu örnekleme stratejisi, sosyal entegrasyona ilişkin geniş bir deneyim ve bakış açısı yelpazesini yakalamak için tercih edilmiştir. Görüşmelerde istihdam, sosyal ilişkiler ve aidiyet algıları gibi sosyal entegrasyonla ilgili temel temalara odaklanılmıştır. Katılımcılara yerel halkla günlük etkileşimleri, kamu hizmetlerine erişimleri ve ayrımcılık veya sosyal dışlanma deneyimleri hakkında sorular soruldu. Amaç, hem karşılaştıkları zorlukları hem de bu zorlukların üstesinden gelmek için kullandıkları stratejileri keşfetmektir. Görüşmeler tercümanlar aracılığıyla Arapça olarak yürütülmüş, katılımcının dilde yeterli olduğu durumlarda ise Türkçe olarak yürütülmüş ve daha sonra analiz için yazıya dökülmüştür.

Görüşmelerden toplanan veriler, kodlama ve tematik analize olanak tanıyan nitel bir veri analiz yazılımı olan Maxqda Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu yazılım, verilerdeki tekrar eden kalıpları, temaları ve kategorileri belirlemek için kullanılmıştır. Tematik analiz, katılımcıların deneyimlediği sosyal entegrasyonun çeşitli boyutlarını sistematik olarak keşfetmek için kullanılmıştır. Verilerden ortaya çıkan temel temalar arasında dil engelleri, istihdam zorlukları, sosyal ilişkiler ve toplum destek sistemleri yer almaktadır. Bu temalar, Altındağ'daki Suriyelilerin deneyimlediği sosyal entegrasyon sürecine ilişkin kapsamlı bir anlayış sağlamaktadır.

LİTERATÜR TARAMASI

Sosyal entegrasyon, çeşitli akademik bakış açılarından tanımlanmış ve ele alınmış çok yönlü bir kavramdır. Özünde, sosyal entegrasyon bireylerin ve grupların bir toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamına dahil edildiği süreci ifade eder. Toplumda eşit katılımı ve aidiyet duygusunun gelişimini teşvik eden koşulların yaratılmasını içerir. Bu konuda yapılan araştırmalarda, sosyal entegrasyonun yalnızca uyum veya asimilasyonla ilgili olmadığını, aynı zamanda yeni gelenler ve ev sahibi toplum arasındaki karşılıklı uyumla ilgili olduğunu vurgulanmaktadır (Erdoğan, 2018; Eser vd., 2024; Eser & Uygur, 2019; Şen, 2020). Bu karşılıklı süreç, her iki tarafın da bir arada yaşamayı ve sosyal uyumu teşvik etmek için birbirlerine uyum sağladığı anlamına gelmektedir. Sosyal entegrasyonun bileşenleri genel olarak yapısal, kültürel, sosyal ve psikolojik boyutlara ayrılabilir. Yapısal entegrasyon, bireylerin işgücü piyasasına, eğitim sistemlerine katılımı ile barınma ve sağlık hizmetlerine erişimini ifade eder. Kültürel entegrasyon, göçmenlerin kültürel mirasının belirli unsurlarını korurken, ev sahibi toplumun normlarını, değerlerini ve davranışlarını benimsemeyi

çermektedir (Berry, 1997: 12). Sosyal entegrasyon, mülteciler ile ev sahibi toplum arasındaki sosyal ağların ve ilişkilerin geliştirilmesiyle ilgilidir. Oysa psikolojik entegrasyon, ev sahibi topluma ait olma ve özdeşleşmenin öznel hissini ifade eder (Şeker, 2015; Türker & Yıldız, 2015). Bu bileşenler birlikte, Türkiye'deki Suriyeliler gibi göçmenlerin yeni ortamlarına nasıl entegre olabileceklerini anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

Özellikle göç ve mülteciler bağlamında sosyal entegrasyonu açıklamak için çeşitli teorik çerçeveler geliştirilmiştir. Örneğin klasik asimilasyon teorisi, yeni gelenlerin ev sahibi toplumun normlarını, değerlerini ve davranışlarını kademeli olarak benimsediğini ve sonunda yerli halktan ayırt edilemez hale geldiğini varsaymaktadır (Rumbaut, 2015, s. 3). Ancak bu teori, uyum sorumluluğunun yalnızca göçmenlerde olduğunu ve ev sahibi toplumun entegrasyonu kolaylaştırmadaki rolünü dikkate almadığını varsayarak aşırı basit ve tek taraflı olduğu için eleştirilmiştir (Alba & Nee, 2010; Rodríguez-García, 2010). Berry tarafından tanımlanan kültürel uyum kavramı, asimilasyonun aksine, entegrasyona dair daha ayrıntılı bir anlayış sunmaktadır. Berry'nin kültürel uyum modeli, bireylerin ve grupların köken kültürleri ve ev sahibi kültürle ilgili olarak farklı stratejiler izleyebileceğini ileri sürmektedir. Bu stratejiler arasında entegrasyon (her iki kültürün de yönlerini benimseme), asimilasyon (ev sahibi kültür lehine köken kültürünü terk etme), ayrılma (ev sahibi kültürü reddederken orijinal kültürü koruma) ve marjinalleşme (her iki kültürü de reddetme) yer almaktadır. Berry'ye göre entegrasyon, karşılıklı saygıyı ve sosyal uyumu teşvik ettiği için hem mülteciler hem de ev sahibi toplum için en faydalı stratejidir (Berry, 1997).

Bir diğer ilgili teorik çerçeve, mülteci entegrasyonunun on temel alanını tanımlayan Ager ve Strang'ın (2008) entegrasyon modelidir. Bu alanlar arasında istihdam, eğitim, barınma, sağlık, sosyal köprüler (ev sahibi toplumun üyeleriyle ilişkiler), sosyal bağlar (mülteci topluluğu içindeki ilişkiler), sosyal bağlantılar (kurumlar ve hizmetlerle bağlantılar), dil ve kültürel bilgi, güvenlik ve istikrar ve haklar ve vatandaşlık yer almaktadır (Strang & Ager, 2010). Bu model, entegrasyon sürecinde hem maddi koşulların hem de sosyal ilişkilerin önemini vurgular ve başarılı entegrasyonun kaynaklara erişime ve anlamlı sosyal bağlantılar geliştirmeye bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Ager ve Strang'ın (2008) entegrasyon modeli, göçmen ve mülteci entegrasyonunu anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunar ve entegrasyonu on anahtar alan altında inceleyen bir yaklaşım geliştirmiştir. Bu model, entegrasyonun sadece ekonomik veya sosyal bir süreç olmadığını, çok boyutlu ve karmaşık bir yapı olduğunu vurgulamaktadır. Ager ve Strang, entegrasyonu dört ana kategoride ele almaktadır: "temel bileşenler", "bağlantılar", "kolaylaştırıcılar" ve "temel haklar ve vatandaşlık". Bu yapısal ayırım, entegrasyonun yalnızca bireylerin katılımıyla değil, aynı zamanda yerel toplumun ve devletin sunduğu fırsatlar ve destek mekanizmalarıyla mümkün olabileceğini ortaya koymaktadır.

Modelin ilk kategorisi olan "temel bileşenler" (employment, housing, education, health), göçmenlerin sosyal yapıya katılımını sağlayan somut alanları içerir. İstihdam, barınma, eğitim ve sağlık gibi temel bileşenler, mültecilerin toplumun aktif üyeleri haline gelmesi için kilit rol oynamaktadır. Ager

ve Strang, özellikle istihdamın entegrasyon sürecinin merkezi olduğunu belirtir, çünkü istihdam, ekonomik bağımsızlık sağlarken aynı zamanda sosyal ilişkilerin kurulmasına ve topluma dahil olma hissine gelişmesine katkıda bulunur. Eğitim ve dil öğrenimi ise mültecilerin sosyal ve kültürel yapıyı anlayarak daha iyi uyum sağlamalarına yardımcı olur. Modelin bir diğer önemli boyutu "bağlantılar"dır ve bu, mültecilerin hem kendi topluluklarıyla hem de ev sahibi toplumla kurdukları sosyal ilişkileri ifade etmektedir. "Sosyal bağlar" (social bonds), mültecilerin kendi toplulukları içindeki ilişkileri ve dayanışmayı içerirken, "sosyal köprüler" (social bridges), ev sahibi toplumla kurulan ilişkileri kapsar. "Sosyal bağlantılar" (social links) ise devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla olan etkileşimleri ifade etmektedir. Bu bağlantılar, mültecilerin toplumun bir parçası olarak kendilerini hissetmelerini ve kaynaklara erişimlerini kolaylaştırır. Entegrasyonun başarılı olabilmesi için, mültecilerin hem kendi topluluklarıyla hem de yerel toplumla güçlü bağlar kurmaları gerektiğini vurgulayan model, aynı zamanda dil öğrenimi ve güvenlik gibi "kolaylaştırıcı" faktörlerin de bu süreci desteklediğini belirtmektedir (Ager & Strang, 2008).

Mülteci entegrasyonu üzerine hem Türkiye'de hem de küresel ölçekte çok sayıda çalışma yürütülmüş ve mültecilerin entegrasyon yolculuklarında karşılaştıkları çeşitli deneyimler ve zorluklar vurgulanmıştır. Türkiye'de Suriyeli mültecilerin entegrasyonu, ülkenin Suriyeli mültecilerin en büyük ev sahibi olma rolü nedeniyle giderek artan bir akademik ilgi konusu olmuştur. Birçok çalışma, istihdam, eğitim ve yerel halkla sosyal etkileşimler gibi yönere odaklanarak Türkiye'nin farklı bölgelerindeki Suriyelilerin sosyoekonomik entegrasyonunu incelemiştir (Çiçek, 2022a; İçduygu & Özçürümez, 2023; Özipek & Tanrıkulu, 2024; Turan, 2023). Bu çalışmalar, genellikle ülkenin yasal ve politik çerçevesi tarafından şekillendirilen, Türkiye'de Suriyeliler bağlamında entegrasyon için belirli engeller ve fırsatlar hakkında değerli değerlendirmeler sunmaktadır.

İçduygu ve Şimşek'in (2016) Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin entegrasyonu üzerine yaptığı bir çalışma, mülteci statüsünü yöneten yasal çerçevenin önemini vurgulamıştır. Suriyelilere verilen Geçici Koruma Statüsü, temel haklara erişim sağlamaktadır ancak kalıcı ikamet veya vatandaşlığa yol açmamaktadır ve bu da uzun vadeli entegrasyon beklentilerini sınırlamaktadır. Bu yasal güvencesizlik, Suriyelilerin resmi istihdama, barınmaya ve sosyal hizmetlere erişimini etkileyerek, çoğunun gayri resmi sektörde çalışmaya zorlandığı, standartların altında konut koşullarında yaşadığı ve insani yardıma güvendiği bir duruma yol açmaktadır. Bu zorluklara rağmen, çalışma, dil kursları ve mesleki eğitim programları gibi yerel düzeydeki girişimlerin bir dereceye kadar entegrasyonu kolaylaştırdığını belirtmiştir (İçduygu ve Şimşek, 2016).

Uluslararası alanda, çeşitli vaka çalışmaları mülteci entegrasyonunu farklı bağlamlarda incelemiştir. Phillimore (2012) tarafından Birleşik Krallık'ta yürütülen bir çalışma, dil ediniminin mültecilerin başarılı entegrasyonunda en önemli faktörlerden biri olduğunu bulmuştur. Ev sahibi ülkenin dilinde yeterlilik olmadan, mülteciler istihdam, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişmekte zorluk çekmiş ve sıklıkla sosyal olarak izole edilmişlerdir. Benzer şekilde, Schuster ve Solomos (2002, 2004)

tarafından İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya'daki mülteciler üzerinde yapılan bir çalışma, vatandaşlığın edinimi ve entegrasyonu kolaylaştırmada sosyal ağların önemini vurgulamıştır. Hem diğer mültecilerle hem de ev sahibi toplumun üyeleriyle bağlantı kurabilen mülteciler, entegrasyonun zorluklarıyla daha iyi başa çıkabilmiş ve bir aidiyet duygusu oluşturabilmişlerdir.

Dikkat çeken bir diğer vaka çalışması Cheung ve Phillimore (2013) tarafından çeşitli Avrupa ülkelerindeki mültecilerin entegrasyonu üzerine yürütülen araştırmadır. Bu çalışma, ekonomik entegrasyonun (özellikle istihdamın) sıklıkla başarılı entegrasyonun birincil göstergesi olarak kabul edilirken, sosyal entegrasyonun (ev sahibi toplumla ilişkiler) eşit derecede önemli bir rol oynadığını bulmuştur. Sosyal bağlantıları olmayan mültecilerin, istihdam edilseler bile, sosyal dışlanma yaşama olasılıkları daha yüksektir. Bu bulgu, yalnızca ekonomik katılımın ötesine geçen ve sosyal ve kültürel katılımın önemini dikkate alan mülteci entegrasyonuna yönelik bütünsel bir yaklaşıma duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Mülteciler, çoğu yapısal nitelikte olan bir dizi entegrasyon zorluğuyla karşı karşıyadır. Yasal, ekonomik ve dilsel engeller gibi yapısal engeller, mültecilerin ev sahibi topluma entegre olma yeteneklerini önemli ölçüde engelleyebilme potansiyeli taşımaktadır. Türkiye'de Suriyeliler için en belirgin yapısal engellerden biri, GKS kapsamındaki yasal statüleridir. Daha önce de belirtildiği gibi, GKS daimi ikamet veya vatandaşlığa giden net bir yol sağlamamaktadır ve bu da birçok Suriyeliyi gelecekleri konusunda belirsizlik içinde bırakmaktadır. Bu yasal güvencesizlik, resmi istihdama erişme, istikrarlı konut güvencesi alma ve ev sahibi topluma tam olarak katılma yeteneklerini etkilemektedir (Çiçek, 2022a; Deniz vd., 2016).

Ekonomik engeller de mülteci entegrasyonu için önemli bir zorluk teşkil etmektedir. Türkiye'deki Suriyeliler de dâhil olmak üzere birçok mülteci, yasal kısıtlamalar, ayrımcılık veya ev sahibi ülkede tanınan yeterliliklerin eksikliği nedeniyle resmi bir iş bulamamaktadır. Sonuç olarak, genellikle ücretlerin düşük ve çalışma koşullarının kötü olduğu gayri resmi ekonomide çalışmaya zorlanmaktadır (Adar, 2018). Bu ekonomik marjinalleşme, yalnızca finansal istikrara ulaşma yeteneklerini engellemekle kalmıyor, aynı zamanda yukarı doğru hareketlilik ve uzun vadeli entegrasyon fırsatlarını da kısıtlıyor. Çalışmalar, ekonomik entegrasyonun diğer entegrasyon biçimleriyle yakından bağlantılı olduğunu göstermiştir, çünkü istihdam edilen mültecilerin sosyal bağlantılar kurma ve ev sahibi toplumun kültürel ve politik yaşamına katılma olasılıkları daha yüksektir (Kara, 2016; Korkmaz, 2018).

Dil engelleri, entegrasyona yönelik bir diğer önemli yapısal engeldir. Birçok mülteci için, istihdam, eğitim, sağlık hizmeti ve diğer hizmetlere erişim için dil yeterliliği esastır (Dündar & Usluoğlu, 2022). Türkiye'de Suriyelilerin çoğunluğu Arapça konuşmaktadır ve birçoğunun Türkçede sınırlı yeterliliği vardır. Bu durum ise yerel halkla iletişim kurmalarını ve kamu kurumlarında gezinmelerini zorlaştırmaktadır (Ünal vd., 2018). Dil engelleri ayrıca mültecilerin ev sahibi toplumun üyeleriyle anlamlı ilişkiler kuramaması nedeniyle sosyal izolasyona da neden olmaktadır. Bu izolasyon,

dışlanma duygularını şiddetlendirebilir ve aidiyet duygusunun gelişmesini engelleyebilir (Deniz vd., 2016).

Yapısal engellere ek olarak, mülteciler entegrasyonda sosyal ve kültürel zorluklarla da karşı karşıya kalmaktadır. Mültecilere yönelik ayrımcılık ve önyargı, Türkiye de dâhil olmak üzere birçok ev sahibi ülkede yaygındır (Eser vd., 2024; Eser & Uygur, 2019). Türkiye'deki Suriyeliler, özellikle iş ve konut gibi kaynaklar için rekabetin yüksek olduğu bölgelerde, yerel nüfusun bazı üyelerinden olumsuz tutumlar ve ayrımcı davranışlar deneyimlediklerini bildirmiştir (Çiçek, 2022b; Deniz vd., 2016). Bu sosyal dışlanma, bir yabancılaşma duygusu yaratmaktadır ve mültecilerin ev sahibi toplulukla olumlu ilişkiler kurmasını zorlaştıran bir unsurdur.

Kültürel farklılıklar, mültecilerin entegrasyon deneyimlerini şekillendirmede de rol oynar. Birçok mülteci için, ev sahibi toplumun kültürel normlarına ve değerlerine uyum sağlama süreci, özellikle de bunlar kendilerinden önemli ölçüde farklı olduğunda, zorlu olabilmektedir. Bu kültürel uyum, genellikle kişinin kültürel kimliğini sürdürmesi ve ev sahibi toplumun uygulamalarını benimsemesi arasında hassas bir denge eylemi içermektedir. Bazı durumlarda, mülteciler asimile olma baskısı hissedebilirler ve bu da kültürel kimlik kaybına yol açabilirken, diğer durumlarda kültürel farklılıklar yerel halkla yanlış anlaşılmalara veya çatışmalara neden olabilecektir (Sirkeci & Cohen, 2015; Tilbe, 2015). Son olarak, kimlik ve aidiyet sosyal entegrasyonun kritik yönleridir. Birçok mülteci için, yeni bir ülkede hayatlarını yeniden kurma süreci kimlik sorunları nedeniyle karmaşıktır. Mülteciler, köken ülkeleri ile yeni ev sahibi ülkeleri arasında gezinirken genellikle ikili bir kimlikle boğuşurlar. Bu "arada" olma hissi, yerinden edilme ve belirsizlik duygularına yol açabilmektedir. Mültecilerin ev sahibi toplumda kabul gördükleri ve dâhil oldukları hissini derecesi, aidiyet duyguları üzerinde derin bir etkiye sahip olabilecektir. Çalışmalar, mülteciler olumlu bir aidiyet duygusu oluşturabildiklerinde, entegre hissetme ve ev sahibi toplumun sosyal ve ekonomik yaşamına katkıda bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermiştir (Çevik & Buz, 2022; Çiçek, 2022a; Sözer, 2019). Sonuç olarak, mülteci entegrasyonuna ilişkin literatür, entegrasyon sürecinin karmaşık ve çok yönlü doğasına vurgu yapmaktadır.

METODOLOJİ

Çalışmanın bu bölümünde, saha araştırmasının metodolojisine dair detaylara yer verilmektedir. Bu bağlamda araştırmanın tasarımı, örnekleme, veri toplama ve analizleri, veri analizi için Maxqda yazılımının kullanımı ve röportajlarda incelenen temalar alt başlıklar halinde sunulmakta ve saha araştırmasının daha iyi anlaşılması açısından metodolojik olarak izlenen yolu açıklamaktadır.

Araştırma Tasarımı

Bu çalışma, Ankara'nın Altındağ ilçesinde ikamet eden geçici koruma altındaki Suriyelilerin karmaşık ve ayrıntılı deneyimlerini keşfetmek için oldukça uygun olan nitel bir araştırma tasarımı

kullanmaktadır. Nitel bir yaklaşım, bireylerin ve grupların yaşanmış deneyimlerinin derinlemesine incelenmesine, sosyal gerçekliklerine yükledikleri anlamların ve yorumların yakalanmasına olanak tanımaktadır (Creswell & Creswell, 2024; Silverman, 2021). Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji tercih edilmiştir. Özellikle, bu çalışma, katılımcıların entegrasyon deneyimlerine ilişkin zengin ve ayrıntılı anlatımlarını kolaylaştıran bir yöntem olan derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Çalışma, bireysel anlatılara odaklanarak, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin deneyimlediği sosyal entegrasyona ilişkin zorlukları ve fırsatları ortaya çıkarmayı ve daha geniş sosyal, ekonomik ve politik faktörlerin günlük yaşamlarını nasıl şekillendirdiğine dair daha derin bir anlayış sağlamayı amaçlamaktadır.

Derinlemesine görüşmeler, katılımcıların düşüncelerini, duygularını ve algılarını esnek ve açık uçlu bir şekilde ifade etmelerine olanak tanıdığı için bu araştırma için özellikle uygundur. Yapılandırılmış görüşmeler veya anketlerin aksine, derinlemesine görüşmeler araştırmacının katılımcının yanıtına göre soruları uyarlayarak belirli ilgi alanlarını daha derinlemesine araştırmasını sağlar. Bu esneklik, mülteci deneyiminin merkezinde yer alan yerinden edilme, kimlik ve sosyal aidiyet gibi hassas konuları araştırırken çok önemlidir. Görüşmelerin açık uçlu yapısı, katılımcıların kişisel hikâyelerini kendi sözcükleriyle paylaşmalarına da olanak tanımaktadır ve deneyimlerinin daha otantik bir temsiline katkıda bulunmaktadır (Bal, 2023).

Örnekleme

Bu çalışmanın örnekleme, tamamı 18 yaş ve üstü Ankara'nın Altındağ ilçesinde ikamet eden 60 Suriyeli katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların seçimi, nitel araştırmalarda sıklıkla araştırılan olgu hakkında özellikle bilgi sahibi veya deneyimli kişileri belirlemek ve seçmek için kullanılan olasılık dışı bir örnekleme tekniği olan amaçlı örnekleme ile yönlendirilmiştir. Bu durumda, amaçlı örnekleme yaklaşımı, bu bağlamda ortaya çıkan zorluklar ve fırsatlar konusunda birinci elden deneyime sahip oldukları için, Altındağ'daki Suriyelilerin sosyal entegrasyon sürecine daha geniş bir bakış açısı sağlayabilecek katılımcıları seçmek için kullanılmıştır.

Çalışma için katılımcılar seçilirken çeşitli kriterler göz önünde bulundurulmuştur. İlk olarak, tüm katılımcıların 2011 Suriye iç karışıklıklarının başlamasından sonra Türkiye'ye gelen ve geçici koruma statüsü altında olan Suriye uyruklu kişiler olmasına dikkat edilmiştir. Bu kriter, katılımcıların Türkiye'deki Suriyelilerin kolektif deneyimlerini anlamak için çok önemli olan benzer bir yasal ve sosyo-politik bağlamı paylaşmalarını sağlamıştır. İkinci olarak, katılımcılar yaşlarına göre seçilmiştir ve 18 yaş üstü yetişkinlere odaklanılmıştır. Bu karar, işgücü piyasasına, eğitim sistemine ve entegrasyon süreci için kritik öneme sahip diğer sosyal kurumlara katılma olasılığı daha yüksek olan, fiil ehliyetine sahip bireylerin deneyimlerini yakalamak için alınmıştır. Son olarak, farklı sosyal faktörlerin entegrasyon deneyimlerini nasıl etkilediğine dair daha kapsamlı bir anlayış sağlamak için cinsiyet,

eğitim geçmişi ve istihdam durumu açısından çeşitli katılımcı grupları dahil etmek için çaba gösterilmiştir.

Veri Toplama ve Analizi

Veri toplama süreci, 15/11/2023- 20/01/2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen yüz yüze derinlemesine görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Her görüşme yaklaşık 20 ila 30 dakika sürmüş ve katılımcının dil tercihinine bağlı olarak Arapça veya Türkçe olarak gerçekleştirilmiştir. Sosyal entegrasyonla ilgili temel temaların keşfedilmesini sağlamak için yarı yapılandırılmış bir görüşme kılavuzu kullanılmıştır, ancak yine de konuşmada esneklik sağlanmıştır. Suriyelilerin sosyal entegrasyon durumunu ölçmek amacıyla yazarlar tarafından “Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal Entegrasyonunu Ölçme Formu” hazırlanmıştır. Formun hazırlanmasında ilgili literatürün yanı sıra göç alanında çalışan bir uzman ve ölçme değerlendirme alanında çalışan bir uzmandan destek sağlanmıştır. Mülakat formu katılımcıların demografik bilgisine ve sosyal entegrasyonlarına dayanan iki temel bölümden oluşmaktadır. Görüşmelerde ele alınan temalar arasında istihdam, eğitim, konut, sosyal ilişkiler, hizmetlere erişim ve ayrımcılık veya sosyal dışlanma deneyimleri yer almıştır. Ayrıca katılımcılara aidiyet ve kimlik duygusu ve hem Suriyeli hem de Türk topluluklarıyla etkileşimleri hakkında sorular sorulmuştur. Çalışmanın saha araştırmasını gerçekleştirmek için henüz tasarım kısmında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı’ndan 21/08/2023 tarihinde ve 2023/18 sayısıyla etik kurul izni alınmıştır. Saha araştırması, etik kurul izni sonrasında gerçekleştirilmiştir.

Görüşme süreci, katılımcıların deneyimlerini açıkça paylaşmaları için rahat ve güvenli bir ortam yaratmak üzere tasarlanmaya çalışılmıştır. Ancak buna rağmen katılımcıların genellikle stres altında oldukları ve sorulara kısa cevap vermekte direttikleri gözlemlenmiştir. Bilgilendirilmiş onam ve gizlilik gibi etik hususlar araştırma süreci boyunca üzerinde önemle durulan hususlar olmuştur. Her görüşmeden önce katılımcılara çalışmanın amacı, katılımcı olarak hakları ve katılımlarının gönüllülük esasına dayandığı bildirilmiştir. Hem sözlü hem de yazılı onam alındı ve katılımcılara yanıtlarının anonim kalacağı ve kişisel bilgilerinin üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı güvencesi verilmiştir. Katılımcıların kimliğini korumak için veri analizi ve raporlama aşamalarında takma adlar kullanılmıştır.

Görüşmeler katılımcıların onayıyla ses kaydına alınmış ve analiz için kelimesi kelimesine yazıya geçirilmiştir. Yazıya dökme süreci, verilerin doğruluğunu ve eksiksizliğini sağlamada kritik bir adımdır. Bazı görüşmelerin Arapça, bazılarının Türkçe yapıldığı göz önüne alındığında, çeviri ve yazıya dökmede yardımcı olmak için iki dilli araştırma asistanları istihdam edilmiş ve katılımcıların yanıtlarının anlamı ve nüanslarının nihai yazıya dökülmesi sağlanmıştır. Yazıya dökme süreci tamamlandıktan sonra, veriler kodlama ve tematik analiz için nitel veri analizi yazılımı olan Maxqda Programına/yazılımına aktarılmıştır.

Veri Analizi için Maxqda Yazılımının Kullanımı

Görüşme verilerini sistematik olarak düzenlemek, kodlamak ve analiz etmek için Maxqda yazılımı kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir yöntem olan tematik analiz, verilerdeki kalıpları (veya temaları) belirlemek, analiz etmek ve raporlamak için kullanılmaktadır (Bal, 2023). Bu yöntem, katılımcıların anlatılarının ayrıntılı bir şekilde incelenmesine olanak tanımakta ve Altındağ'daki Suriyelilerin sosyal entegrasyonunu etkileyen temel faktörlerin ortaya çıkarılmasına yardımcı olmaktadır. Tematik analiz, esnekliği ve büyük hacimli nitel verilerden bulgu ve yorumlar üretme yeteneği nedeniyle seçilmiş ve bu da onu karmaşık sosyal sorunları inceleyen birden fazla görüşmeyi içeren bu çalışma için özellikle uygun hale getirmiştir.

Kodlama süreci araştırmacıyı verilerle tanıştırmak için transkriptlerin ilk okumasıyla başlamaktadır. Bu aşamada, katılımcıların sosyal entegrasyon deneyimleriyle ilgili önemli ifadeleri ve kavramları belirlemek için açık kodlama kullanılmıştır. Bu ilk kodlar daha sonra farklı kodlar arasındaki bağlantıların belirlendiği ve tematik kategorilerle organize edildiği aksel kodlama süreciyle rafine edilmiş ve daha geniş temalara gruplandırılmıştır. Verilerden ortaya çıkan birincil temalar arasında entegrasyona yönelik engeller (örneğin dil, istihdam, ayrımcılık), entegrasyonu kolaylaştıranlar (örneğin sosyal ağlar, eğitim, kültürel uyum) ve katılımcıların aidiyet ve kimlik duygusuna yer verilmiştir. Maxqda Yazılımı'nın not yazma ve kod hiyerarşileri gibi gelişmiş kodlama işlevleri, temaları ve alt temaları yapılandırılmış bir şekilde düzenlemek için kullanılmıştır. Notlar, araştırmacının kodlama süreci sırasındaki düşüncelerini ve gözlemlerini yakalamak için kullanılmış ve kalıpları, çelişkileri ve ortaya çıkan izlenimi not etmek için bir alan sağlamıştır.

Röportajlarda İncelenen Temalar

Görüşmeler sırasında araştırılan temalar, sosyal entegrasyon sürecinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için dikkatlice seçilmiştir. İstihdam, işgücü piyasasına erişimin genellikle göçmen entegrasyonunun başarısını belirlemede önemli bir faktör olması nedeniyle önemli bir temadır. Katılımcılara istihdam durumları, iş bulmada karşılaştıkları zorluklar ve resmi ve gayri resmi işgücü piyasalarındaki deneyimleri hakkında sorular sorulmuştur. Sosyal ilişkiler görüşmelerdeki bir diğer merkezi temadır. Katılımcılara hem Suriyeli hem de Türk topluluklarıyla etkileşimleri sorulmuş ve yeni ortamlarında ne ölçüde anlamlı sosyal bağlantılar kurduklarına odaklanılmıştır. Bu tema ayrıca sosyal ağlar, destek sistemleri ve toplum örgütlerinin entegrasyonu kolaylaştırmadaki rolü hakkındaki tartışmaları da içermektedir. Katılımcıların aidiyet ve kimlik duygusu sosyal ilişkileriyle yakından bağlantılıdır ve görüşmeler katılımcıların Suriyeliler ve Türkiye'ye yeni gelenler olarak ikili kimliklerini nasıl yönettiklerini araştırmıştır.

Bu temalara ek olarak, görüşmelerde katılımcıların sağlık hizmeti, barınma ve eğitim başta olmak üzere çeşitli kamu hizmetlerine erişimini ele alınmaktadır. Bu yönler, hizmetlere erişimin Suriyelilerin

yaşam kalitesini ve topluma katılım yeteneklerini önemli ölçüde etkileyebileceği için entegrasyonu etkileyen yapısal faktörleri anlamak için çok önemlidir. Görüşmeler ayrıca katılımcıların ayrımcılık ve sosyal dışlanma deneyimlerine değinerek, entegrasyona yönelik sosyal ve kültürel engellere ışık tutmaktadır. Bu çalışmanın nitel derinlemesine görüşmelere dayanan metodolojik yaklaşımı, Altındağ'daki Suriyelilerin sosyal entegrasyon deneyimlerine dair zengin bir açıklama sunmaktadır. Amaçlı bir örnekleme tekniği kullanılarak, çalışma çeşitli katılımcı gruplarının bakış açılarını yakalayabilmiş ve entegrasyonu kolaylaştıran veya engelleyen faktörlerin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır. Kodlama ve tematik analiz için Maxqda yazılımının kullanılması, araştırmacının verileri sistematik olarak analiz etmesini ve istihdam, eğitim, sosyal ilişkiler ve hizmetlere erişimle ilgili temel temaları belirlemesini sağlamaktadır. Bu içgörüler, Türkiye'deki mülteci entegrasyonunun daha geniş bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunacak ve politika ve uygulama için değerli çıkarımlar sağlayacaktır.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI

2011'den itibaren Suriye'de başlayan iç çatışma süreci devamında Türkiye, dünyada eşine az rastlanan bir kitlesel göç akınının doğrudan muhatabı olmuştur. Türkiye, başlangıçta 3,5 milyonu aşan ancak 2024 Ekim sonu verilerine göre ise 3 milyon 86 bin 069'a gerileyen geçici koruma statüsündeki Suriyeliye ev sahipliği yapmaya devam etmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre Türkiye'deki geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin halihazırda 89 bin 75'i başkent Ankara'da ikamet etmektedir (*Göç İdaresi Başkanlığı*, 2024). Ankara'da ikamet eden Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bölge ise Altındağ ilçesidir. Çalışmada, Altındağ ilçesinde ikamet eden geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sosyal entegrasyonu ölçülmüştür.

Saha araştırmasının bulguları, aşağıda özetlenmiştir:

Suriyeliler, Türklerden ayrı olarak kendi paralel toplumlarını inşa ettikleri ve bu yüzden de Türkçe dilini öğrenme gayreti içinde olmadıkları tespit edilmiştir.

Suriyelilerin Türk toplumundan ayrı bir kolektif yapı ve dayanışma ağı oluşturmaları, sosyal uyumun en önemli bileşenlerinden biri olan dil öğrenme sürecini doğrudan etkilemektedir. Dil, sosyal entegrasyonun temel bir unsuru olup, Suriyelilerin Türkçe öğrenme eğilimlerinin düşük olması, bu sürecin tamamlanmasında önemli bir engel teşkil etmektedir. Türkçeye hâkimiyeti zayıf ya da hiç olmayan Suriyeliler, gündelik hayatta yaşanan iletişim zorluklarının yanı sıra ekonomik ve sosyal hayatta da dışlanma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, paralel toplumsal yapının sadece sosyal değil, aynı zamanda ekonomik bir ayrışmayı da doğurduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, Suriyelilerin Türk toplumuyla sınırlı etkileşimi, iki topluluk arasında kültürel anlayış ve paylaşım fırsatlarını da sınırlamaktadır. Dil öğrenme çabasının olmaması, Suriyelilerin sosyal aidiyet hissini azaltmakta ve iki toplum arasındaki mesafenin giderek açılmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, Türkçenin öğrenilmemesi sadece bireysel bir tercih olarak değil, Suriyelilerin sosyal entegrasyonunu

zorlaştıran yapısal bir sorun olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, Suriyelilere yönelik Türkçe eğitim programlarının artırılması ve daha teşvik edici politikalar geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Suriyelilerin, Türklerle arkadaşlık ve komşuluk ilişkileri asgari seviyededir. Suriyelilere göre bu durumun nedeni Türklerin Suriyelileri komşu ya da arkadaş olarak görme eğiliminde olmamalarından kaynaklanmaktadır. Katılımcıların ekseriyeti, Türklerin Suriyelileri sevmediği, arkadaşlık ve komşuluk ilişkisi eğiliminde olmadığı algısını taşımaktadır.

Suriyeliler ile Türkler arasındaki sosyal bağların zayıf olması, toplumsal uyum sürecini etkileyen temel faktörlerden biridir. Suriyeliler tarafından Türklerin kendilerini komşu ya da arkadaş olarak görmediği algısı, Suriyelilerin sosyal çevrelerini kendi toplumlarıyla sınırlandırmalarına yol açmaktadır. Bu durum, hem toplumsal kutuplaşmayı artırmakta hem de kültürel paylaşımı sınırlandırmaktadır. Sosyal bağların güçlenmemesi, önyargıların derinleşmesine ve sosyal güven eksikliğine neden olmaktadır. Bu durum ise toplumsal uyumun kalıcı olarak sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Sosyal ilişkilerdeki bu sınırlılık, aynı zamanda toplumdaki genel algıyı da etkileyerek, Suriyelilerin Türk toplumuna katkıda bulunma potansiyelini sınırlamaktadır. Suriyeliler, Türk komşuları ve arkadaşları ile daha yakın ilişkiler geliştiremedikçe, iki topluluk arasında ortak değerler ve sosyal normlar oluşturulması güçleşmektedir. Bu durumda, hem Suriyelilerin Türkiye’de uzun vadeli bir sosyal entegrasyona adapte olmaları zorlaşmakta hem de Türklerin Suriyelileri topluma kabul etme süreçleri sekteye uğramaktadır.

Suriyeliler, kendilerini Türkiye’de güven içinde hissetmektedir ve bu durum, Suriyelilerin ülkelerine dönmek istememeleri için önemli bir etkidir. Zira katılımcılar kendilerini Suriye’ye dönmeleri durumunda güvende hissetmeyeceklerini belirtmiştir. Dolayısıyla geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin geri dönmesi için Suriye’de güven içinde hissedebilecekleri bir ortamın tesisi elzemdir. Böyle bir durumun tesis edilmesi halinde bile Suriyelilerin önemli bir kısmı Türkiye’de yaşamak istediklerini belirtmiştir. Dolayısıyla Türkiye’nin “geçicilik” üzerine kurguladığı göç yönetimi, bazı Suriyeliler açısından karşılık bulmama ihtimali yüksektir.

Suriyelilerin Türkiye’de kendilerini güvende hissetmeleri, ülkelerine geri dönme eğilimlerini azaltan başlıca faktörlerden biridir. Güvenlik, bireylerin yaşam yerlerini seçmelerinde belirleyici bir unsur olup, Suriyelilerin çoğu Suriye’ye döndüklerinde güvende olmayacaklarını belirtmiştir. Bu algı, Suriyelilerin Türkiye’de daha uzun süre kalma veya burada kalıcı bir yaşam sürme kararlarını pekiştirmektedir. Dolayısıyla, Türkiye’nin “geçicilik” politikası Suriyeliler açısından karşılık bulmayabilir ve bu durum, Türkiye’deki göçmen politikalarının yeniden değerlendirilmesini gerektirebilir. Bununla birlikte, güvenlik hissinin ötesinde, sosyal ve ekonomik entegrasyon süreçlerinin de Suriyelilerin geri dönüş düşüncelerini etkilediği gözlemlenmektedir. Güvenli bir ortam sağlansa dahi, Suriyelilerin önemli bir kısmı Türkiye’de kalmayı tercih etmektedir; bu da entegrasyonun ekonomik ve sosyal boyutlarının göçmen politikalarında dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Türkiye’de

güvenlik hissiyle birlikte, çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi, Suriyelilerin ülkeye daha fazla aidiyet hissetmelerine katkıda bulunabilir.

Mülakata katılan Suriyelilerin önemli bir kısmı Türkiye'nin kendilerine sunduğu hizmetlerin yeterli olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte kendilerine vatandaşlık verilmemesi, ekonomik sorunlar ve dil bariyerine yönelik kolaylaştırıcı politikaların yetersizliğinden şikâyetlerin varlığı da tespit edilmiştir.

Suriyelilerin büyük bir kısmı, Türkiye'nin sunduğu hizmetleri yeterli bulmakta ancak vatandaşlık ve ekonomik sorunlara dair şikâyetlerini de dile getirmektedir. Özellikle dil bariyerinin entegrasyonu zorlaştırdığına dikkat çekilmektedir. Sunulan hizmetlerin yeterli görülmesi, Suriyelilerin Türkiye'ye dair pozitif algılar geliştirmesini sağlasa da vatandaşlık gibi temel hakların eksikliği, uzun vadeli uyum açısından sorun teşkil etmektedir. Bu bağlamda, dil bariyerine yönelik kolaylaştırıcı politikaların uygulanması, toplumsal uyum süreçlerini hızlandırabilir. Suriyelilerin entegrasyonunda, ekonomik katılım ve dil becerilerinin artırılmasına yönelik politikaların eksikliği, toplumsal uyumda sürdürülebilirliği zorlaştırmaktadır. Dil eğitimi ve iş gücü piyasasına yönelik destekleyici politikaların güçlendirilmesi, Suriyelilerin ekonomik hayata daha aktif katılımını sağlayarak, toplumla daha sıkı bağlar kurmalarına olanak tanıyabilir. Ayrıca, vatandaşlık taleplerinin karşılanması, Suriyelilerin Türkiye'ye daha güçlü bir aidiyet hissetmelerine katkıda bulunacaktır.

Katılımcıların önemli bir kısmı Türk televizyonlarını ya da gazeteleri haber almak için kullanmadığını ifade etmiştir. Dolayısıyla Suriyelilerin Türkiye'deki güncel meselelere ilgisinin oldukça asgari düzeyde olduğu söylenebilir. Bunun nedeni ise Türkçe'ye yeterince hâkim ol(a)mamalarından kaynaklanmaktadır.

Suriyelilerin çoğunluğunun Türk medyasına yönelik ilgi göstermemesi, Türkiye'deki güncel olaylar ve politik gelişmeler hakkında bilgi eksikliğine neden olmaktadır. Bu durum, toplumla olan bağların daha da zayıflamasına yol açmakta ve entegrasyon sürecinde bir engel teşkil etmektedir. Türk medyasını takip etmemeleri, Suriyelilerin Türkçe diline yeterince hâkim olmamaları ile de ilişkilidir; bu da toplumsal entegrasyonu güçleştiren bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ilgi eksikliği, Suriyelilerin Türkiye'deki olayları, toplumsal normları ve değerleri anlama fırsatlarını sınırlamakta, bu da iki toplum arasındaki mesafeyi daha da artırmaktadır. Suriyelilerin medya aracılığıyla Türkiye'yi daha yakından tanımaları, kültürel farklılıkları azaltabilir ve toplumla uyum süreçlerini hızlandırabilir. Bu noktada, Suriyelilere yönelik Türkçe dil eğitiminin yanı sıra, medya okuryazarlığını artırmaya yönelik projeler de entegrasyon sürecine katkı sağlayabilir.

Katılımcıların ekseriyeti Türk komşularıyla, iş arkadaşlarıyla ya da sosyal arkadaşlarıyla çok sınırlı şekilde görüştiklerini ifade etmiştir. Özellikle komşuluk ilişkilerinin çok zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların sosyal ilişkilerinde, özellikle komşuluk düzeyinde, Türk vatandaşlarıyla olan etkileşimlerinin çok sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Komşuluk ilişkilerinin zayıf olması, toplumda karşılıklı güven eksikliği yaratmakta ve Suriyelilerin sosyal çevrelerini kendi topluluklarıyla sınırlandırmasına yol açmaktadır. Türklerle yeterli komşuluk ilişkisi kuramayan Suriyeliler, aidiyet hislerini güçlendirme fırsatını kaybetmektedir; bu da toplumsal uyum açısından önemli bir engel teşkil etmektedir. Komşuluk, sosyal sermaye açısından temel bir kavram olup, iki toplum arasındaki sınırları yumuşatma potansiyeline sahiptir. Suriyelilerin komşularıyla sınırlı ilişkileri, onların Türk toplumu tarafından dışlanmış hissetmelerine neden olabilir ve entegrasyon süreçlerini zora sokabilir. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin komşuluk ilişkilerini güçlendirmeye yönelik projeler geliştirmesi, iki toplum arasında karşılıklı güveni artırabilir ve toplumsal uyuma katkı sağlayabilir.

Katılımcıların Ankara'nın Altındağ ilçesinde yaşama sebepleri iş imkânlarının genişliği, kiraların uygun olması ve sosyal ağlarının bu bölgede yoğunlaşmasından kaynaklanmaktadır.

Suriyelilerin Ankara'nın Altındağ ilçesinde yaşamayı tercih etmelerinin başlıca sebepleri arasında iş imkânlarının fazlalığı, uygun kira fiyatları ve mevcut sosyal ağlarının bu bölgede yoğunlaşması yer almaktadır. Bu tercihler, göçmenlerin ekonomik koşullara adapte olabilmesi açısından önemli bir strateji olarak değerlendirilebilir. İş imkânlarının genişliği, Suriyelilerin ekonomik bağımsızlıklarını sağlamalarına olanak tanıırken, uygun kira fiyatları, düşük gelir düzeyindeki Suriyelilerin yaşam standartlarını sürdürebilmelerine yardımcı olmaktadır.

Bununla birlikte, mevcut sosyal ağların etkisi, toplumsal uyum sürecinde iki ucu keskin bir kılıç gibi etki göstermektedir. Sosyal ağlar, ekonomik destek sağlarken, aynı zamanda Suriyelilerin kendi toplulukları içinde yaşamaya devam etmelerine ve Türk toplumundan izole olmalarına neden olabilir. Dolayısıyla, sosyal ağlar iki toplum arasındaki mesafeyi koruyabilir ve Suriyelilerin paralel bir toplum inşa etme eğilimini güçlendirebilir. Altındağ gibi yoğun Suriyeli nüfusa sahip bölgelerde sosyal uyumun sağlanabilmesi için, bu sosyal ağların toplum geneline yayılmasına yönelik projeler ve Türk vatandaşları ile sosyal etkileşimi teşvik edici etkinlikler düzenlenmesi önemli bir strateji olabilir. Bu yaklaşım, Suriyelilerin Türkiye toplumu içinde kendilerini daha fazla aidiyet hissetmelerine olanak tanıyacaktır.

Katılımcıların önemli bir bölümü Türk vatandaşlığı almak istediği ancak Suriye vatandaşlığını da bunun yanı sıra sürdürmek istediğini belirtmiştir.

Suriyelilerin Türkiye'de kalma isteği ve geleceğe dair beklentileri, güvenlik ve yaşam kalitesi gibi temel faktörlere bağlı olarak şekillenmektedir. Türkiye'de kendilerini daha güvende hissetmeleri ve belirli bir yaşam standardını yakalayabilmeleri, Suriyelilerin ülkelerine dönmek yerine burada uzun süreli bir yaşam kurma yönünde eğilim göstermelerine yol açmaktadır. Suriyelilerin bir kısmı, Türkiye'yi gelecek planlarının bir parçası olarak görmekte ve bu bağlamda, Türkiye'ye olan aidiyetlerini artıracak politikaların önemini vurgulamaktadır. Ancak, bu uzun vadeli yerleşim eğilimi, Suriyelilerin topluma tam anlamıyla entegrasyonunu gerektirmektedir. Geleceğe dair beklentilerinin karşılanması,

Suriyelilerin Türkiye'ye uyum sağlama süreçlerini hızlandırabilirken, vatandaşlık gibi hakların tanınması da bu sürece önemli bir katkı sağlayabilir. Türkiye'de kalmayı düşünen Suriyeliler için vatandaşlık, sosyal haklar ve ekonomik güvence gibi konularda düzenlemeler yapılması, entegrasyonun kalıcılığını artıracak unsurlar arasında değerlendirilebilir.

Katılımcıların ekseriyeti, geleceğini Türkiye'de görmektedir. Ancak Türkiye'den farklı olarak Avrupa ülkelerine göç etme imkânı olursa tercihlerinin Avrupa olacağını da altı çizilmiştir. Bu yönüyle Suriyelilerin göç etme motivasyonunda artık güvenliğin ikinci planda olacağı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle Suriyeliler daha iyi imkânlarla ulaşabilecekleri bir ülke bulurlarsa göç etmek için istekli olduklarını ifade etmektedirler. Suriye'ye geri dönmek isteyenler ise çok sınırlı sayıdadır. Bunların geneli 50 üzeri yaş grubundan oluşmaktadır. Bahsi geçen yaş grubundaki katılımcıların önemli bir kısmı, cenazelerinin dahi Suriye'ye defnedilmesini isterken, daha düşük yaş grubundaki katılımcılar cenazelerinin Türkiye ya da göç edecekleri başka bir ülkede defnedilmesinde sorun olmadığını belirtmişlerdir.

Suriyelilerin Türkiye'ye göç etme motivasyonları, savaş ve güvenlik gibi zorunlu nedenlerden kaynaklanmaktadır. Çoğu Suriyeli, yaşadığı güvenlik kaygıları nedeniyle Türkiye'ye göç etmiştir ve burada buldukları güvenli yaşam koşulları nedeniyle kalıcı olarak yerleşmeyi düşünmektedir. Göçmenlerin, bu güvenli ortamın devam edeceği beklentisi, gelecekteki uyum politikalarının sürdürülebilirliğini sağlamak açısından önemli bir veri sunmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'de iş imkânları, sosyal hizmetler ve mevcut sosyal ağların varlığı gibi faktörler, Suriyelilerin Türkiye'yi geçici bir sığınak olarak değil, uzun süreli bir yerleşim yeri olarak görmelerine katkı sağlamaktadır. Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin motivasyonları, onların sosyal ve ekonomik hayata katılım süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, bu motivasyonları göz önünde bulundurarak uyum politikalarının belirlenmesi, Suriyelilerin topluma entegre olmalarına ve toplumsal uyuma katkıda bulunmalarına olanak tanıyabilir. Sonuç olarak, elde edilen bu bulgular, Suriyelilerin Türkiye toplumuna entegrasyon sürecinde karşılaştıkları çeşitli engelleri ve bu engellerin aşılması için potansiyel çözüm yollarını ortaya koymaktadır. Her bir bulgu, entegrasyon sürecinin sadece bireysel değil, aynı zamanda toplumsal yapılar ve politikalar aracılığıyla da desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

SONUÇ

Araştırma kapsamında Altındağ'da yaşayan Suriyelilerin deneyimleri üzerinden elde edilen bulgular, entegrasyonun çok boyutlu bir süreç olduğunu ve bu süreçte dil bariyerleri, sosyal ilişkiler, güvenlik algısı, hizmetlere erişim, medya tüketimi ve geleceğe dair perspektiflerin belirleyici rol oynadığını göstermektedir. Çalışmada elde edilen ilk bulgu, Suriyelilerin, Türk toplumundan ayrılarak paralel bir toplumsal yapı oluşturma eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, Suriyelilerin Türkçeyi öğrenme çabasını zayıflatmakta ve dolayısıyla dil bariyerinin aşılmasını zorlaştırmaktadır. Dil, entegrasyon sürecinde hayati bir rol oynadığından, bu bariyerin varlığı Suriyelilerin toplumsal uyumunu

engelleyen temel faktörlerden biri olarak değerlendirilebilir. Bu durum, aynı zamanda Suriyelilerin Türkiye'deki güncel meselelere olan ilgisini asgari düzeyde tutarak, sosyal dışlanılmışlık hissini artırmaktadır.

Bulguların bir diğer önemli boyutu, Suriyelilerin Türklerle olan sosyal ilişkilerinde ciddi bir mesafenin varlığına işaret etmektedir. Özellikle komşuluk ve arkadaşlık ilişkilerinin asgari seviyede kalması, Suriyelilerin Türk toplumuyla olan bağlantılarının sınırlı olduğunu göstermektedir. Suriyelilerin, Türklerin kendilerini kabul etmediği ve arkadaşlık kurma eğiliminde olmadıkları yönündeki algıları, entegrasyon süreçlerinin duygusal boyutunda derin bir kopukluğa işaret etmektedir. Bu durum, sosyal uyumu sağlamak adına Türk toplumunun da entegrasyon sürecine katılımını teşvik edici politikaların önemini vurgulamaktadır. Suriyelilerin Türkiye'de kendilerini güvende hissetmeleri, geri dönüş eğilimlerini önemli ölçüde azaltmaktadır. Geçici koruma statüsündeki bu bireyler, Suriye'ye dönme düşüncesinden uzaklaşırken, Türkiye'nin "geçicilik" üzerine kurguladığı entegrasyon paradigmasının sınırlı etkili olabileceğine işaret etmektedir. Dolayısıyla, Türkiye'nin entegrasyon politikalarını yeniden gözden geçirmesi ve Suriyelilerin uzun vadeli uyumunu destekleyici daha kapsayıcı bir yaklaşım benimsemesi gerektiği söylenebilir.

Çalışma ayrıca, Suriyelilerin Türkiye'de sunulan hizmetleri büyük ölçüde yeterli bulmalarına rağmen, vatandaşlık verilmemesi, ekonomik sorunlar ve dil bariyeri gibi konularda bazı sorunlar ile karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Vatandaşlık isteği ve bu isteğin getirdiği toplumsal hak talepleri, Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı bir yaşam inşa etme arzusunun bir göstergesidir. Ancak, bu taleplerin karşılanmaması halinde, Suriyelilerin sosyal uyum süreçlerinde ciddi engellerle karşılaşmaları olasıdır. Medya kullanım alışkanlıkları ise Suriyelilerin Türkiye toplumuyla olan bağlantılarının zayıflığını destekleyen bir diğer bulgu olarak dikkat çekmektedir. Türk medyasına olan ilgi eksikliği, Suriyelilerin Türkiye'deki toplumsal ve siyasal meselelerden uzak kalmalarına neden olmaktadır. Bu durum, iki toplum arasındaki iletişim kanallarının daralmasına yol açarak, Suriyelilerin toplumsal aidiyet duygusunu olumsuz yönde etkileyebilir.

Altındağ'da yaşama nedenleri arasında iş olanaklarının fazlalığı, uygun kira koşulları ve sosyal ağların yoğunlaşması öne çıkmaktadır. Bu faktörler, Suriyelilerin sosyo-ekonomik uyum süreçlerini desteklerken, aynı zamanda mekânsal yoğunlaşmanın paralel topluluk yapısını güçlendirdiğini de göstermektedir. Dolayısıyla, uyum politikalarının Suriyelilerin sadece ekonomik hayata değil, aynı zamanda toplumsal hayata katılımını teşvik edecek şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, Suriyelilerin büyük bir kısmı Türk vatandaşlığı almak istemekte, ancak aynı zamanda Suriye vatandaşlığını da sürdürmek istemektedir. Bu talep, iki ülke arasında bir köprü rolü üstlenme arzusunu yansıtmakla birlikte, Türkiye'de kalıcılık isteğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda, çifte vatandaşlık politikalarının Suriyelilerin entegrasyonuna nasıl katkı sağlayabileceği de araştırılması gereken önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

Son olarak, Suriyelilerin gelecek perspektifi büyük ölçüde Türkiye'ye bağlı olmakla birlikte, daha iyi imkânlar sunan Avrupa ülkelerine göç etme imkânı sunulduğunda bu seçeneği tercih edecekleri görülmektedir. Bu eğilim, Suriyelilerin göç motivasyonunun güvenlikten ziyade yaşam kalitesine yönelik beklentiler doğrultusunda değişim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu da Suriyelilerin, Türkiye'deki sosyal ve ekonomik uyum koşullarının geliştirilmesi halinde burada kalıcı olma ihtimallerini artıracaklarını göstermektedir. Sonuç olarak, bu çalışma Türkiye'deki Suriyelilerin entegrasyon sürecinin çok katmanlı yapısını ve bu süreci etkileyen faktörleri derinlemesine ele almıştır. Çalışma, sosyal uyumun sağlanabilmesi için yalnızca bireysel çabaların yeterli olmadığını, toplumsal kabulün ve politikaların da bu sürece dâhil edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, sosyal etkileşimlerin artırılması, dil eğitimi programlarının yaygınlaştırılması ve Suriyelilerin taleplerine yönelik daha kapsayıcı politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Gelecekte yapılacak araştırmalar için bu konunun daha derinlemesine ele alınmasını sağlayacak bazı öneriler sunulabilir. İlk olarak, Suriyelilerin Türkiye toplumuna entegrasyonunda ekonomik, kültürel ve sosyal boyutların birbirleriyle nasıl etkileşimde bulunduğu üzerine ayrıntılı çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca, çifte vatandaşlık taleplerinin entegrasyon üzerindeki etkisi ve Türkiye toplumunun bu taleplere karşı tutumunun daha ayrıntılı analiz edilmesi, entegrasyon politikalarının kapsamını genişletebilir. Bu çalışmada belirlenen dil bariyerinin, sosyal uyum sürecindeki rolü gelecekte daha geniş örneklem grupları ile incelenebilir. Ayrıca, medya takip alışkanlıklarının toplumsal entegrasyon üzerindeki etkisinin derinlemesine analiz edilmesi, Suriyelilerin Türkiye toplumuyla olan iletişim süreçlerine dair daha net veriler sunabilir. Sonuç olarak, Suriyelilerin Türkiye'deki entegrasyon süreci çok boyutlu ve dinamik bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda, toplumsal uyum süreçlerinin sürdürülebilirliği, Suriyelilerin Türkiye'de kendilerini güvende ve kabul edilmiş hissetmelerini sağlayacak uzun vadeli politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu politikalar, sadece Suriyeliler için değil, aynı zamanda Türk toplumu için de uyum süreçlerini kolaylaştırıcı ve sosyal bütünlüğü destekleyici nitelikte olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adar, A. Ş. (2018). Türkiye'de Yeni Prekarya Suriyeli İşgücü mü? *Çalışma ve toplum*, 1(56), 13-36.
- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework. *J. Refugee Stud.*, 21, 166.
- Alba, R., & Nee, V. (2010). Rethinking Assimilation Theory. *The Ethnicity Reader: Nationalism, Multiculturalism and Migration*, 282-290.
- Akçay, E. Y., & Deniz, H. E. (2021). Uluslararası Göç Koridorunda Akdeniz Havzası ve Türkiye. Bölgesel Güvenlik Sorunları Ekseninde Türkiye (pp.361-384), Ankara: Nobel Yayınları.
- Bal, H. (2023). *Araştırma Yöntemleri Nicel—Nitel—Karma Yöntemler*. Otorite Yayınları.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>

- Bolgun, C. (2022). Sosyal Uyum: Kavramsal Bir Çerçeve. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(Özel Sayı), Article Özel Sayı. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1098197>
- Cheung, S. Y., & Phillimore, J. (2013). *Research Report for Nuffield Foundation April 2013*. <https://www.nuffieldfoundation.org/sites/default/files/files/Phillimore%20Refugree%20Integration%20Report.pdf>
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2024). *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* (Kolektif, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Cumhuriyet.com*. (2021). Cumhuriyet.com. https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ankara-altindagda-suriyelilerin-ev-ve-isyerleri-tahrip-edildi-1860094#google_vignette (07.08.2024).
- Çevik, H., & Buz, S. (2022). Sosyo-Kültürel Entegrasyon ve Aidiyet: Ankara'daki Suriyelilerin Deneyimleri Bağlamında Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(2), 509-536.
- Çiçek. (2022a). *Suriyelilerin Sosyal ve Siyasal Entegrasyonu: Adana İli İncelemesi*. Detay Yayıncılık.
- Çiçek, A. (2022b). Türkiye'de Göçmen Entegrasyonu ve MİPEX Verilerine Göre Değerlendirilmesi. Ed. Hamza Bahadır Eser, *Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler* (185-204), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dedeoğlu, S., & Gökmen, Ç. E. (2011). *Göç ve Sosyal Dışlanma Türkiye'de Yabancı Göçmen Kadınlar*. Efil Yayınevi.
- Deniz, A. Ç., Hülür, A. B., & Ekinci, Y. (2016). *Bizim Müstakbel Hep Harap Oldu Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayatı*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Dündar, H., & Usluoğlu, B. (2022). Göç ve Göçmenlere Yönelik İlkokul Eğitimi Süreçlerini Kapsayan Çalışmaların İncelenmesi. *International Journal of Social Science Research*, 11(2), 84-99.
- Erdoğan, M. M. (2018). *Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Eser, H. B., Çetinceli, K., Özkan, Z., & Hancı, E. O. (2024). Suriyelilere Yönelik Önyargılar: Sosyal Baskınlık Yönelimi ve Algılanan Tehdidin Rolü. *Liberal Düşünce Dergisi*, 115, 169-190. <https://doi.org/10.36484/liberal.1488230>
- Eser, H. B., & Uygur, M. R. (2019). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumların Bütünleşmiş Tehdit ve Sosyal Mesafe Kuramları Doğrultusunda İncelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. *Liberal Düşünce Dergisi*, 24(95), 131-162. <https://doi.org/10.36484/liberal.609598>
- Göç İdaresi Başkanlığı*. (2024). <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- İçduygu, A., & Özçürümez, S. (2023). *Zorunlu Göç Deneyimi ve Toplumsal Bütünleşme: Kavramlar, Modeller Ve Uygulamalar İle Türkiye*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- İçduygu, A., & Şimşek, D. (2016). Syrian refugees in Turkey: Towards integration policies. *Turkish Policy Quarterly*, 15(3), 59-69.
- Kara, C. Ö. D. (2016). Türkiye'de Yabancıların Çalışma Hakkı: Suriyelilerin İşgücü Piyasasındaki Durumu. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 151-174.
- Korkmaz, M. (2018). Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye işgücü piyasasına etkileri ve değerlendirmeler. *Sosyal Güvence*, 13, 57-83.
- Özcan, F. (2022). *Göç, Kültürleşme ve Entegrasyon "Suriyeliler Ne Kadar Uyum Sağladı?"* Kriter Basım Yayın Dağıtım.

- Özipek, B. B., & Tanrıku, F. (2024). *Geçmişten Günümüze Türkiye’de Göç ve Suriyeli Sığınmacılar Algular, Olgular ve Gerçekler*. Liberte Yayınları.
- Phillimore, J. (2012). Implementing Integration in The UK: Lessons For Integration Theory, Policy and Practice. *Policy & Politics*, 40(4), 525-545.
- Rodríguez-García, D. (2010). Beyond Assimilation and Multiculturalism: A Critical Review of the Debate on Managing Diversity. *Journal of International Migration and Integration / Revue de l’integration et de La Migration Internationale*, 11(3), 251-271. <https://doi.org/10.1007/s12134-010-0140-x>
- Rumbaut, R. G. (2015). *Assimilation of immigrants*. <https://escholarship.org/content/qt1kx005x6/qt1kx005x6.pdf>
- Saggar, M., King, B. G., Zanesco, A. P., MacLean, K. A., Aichele, S. R., Jacobs, T. L., Bridwell, D. A., Shaver, P. R., Rosenberg, E. L., & Sahdra, B. K. (2012). Intensive training induces longitudinal changes in meditation state-related EEG oscillatory activity. *Frontiers in human neuroscience*, 6, 256.
- Schuster, L., & Solomos, J. (2002). Rights and Wrongs Across European Borders: Migrants, Minorities and Citizenship. *Citizenship Studies*, 6(1), 37-54. <https://doi.org/10.1080/13621020220118740>
- Schuster, L., & Solomos, J. (2004). Race, Immigration and Asylum: New Labour’s Agenda and its Consequences. *Ethnicities*, 4(2), 267-300. <https://doi.org/10.1177/1468796804042606>
- Silverman, D. (2021). *Nitel Araştırma Nasıl Yapılır?* (E. Hava, Çev.). Küre Yayınları.
- Sirkeci, İ., & Cohen, J. H. (2015). Hareketlilik, Göç, Güvensizlik. *İdealKent*, 6(15), 8-21.
- Sözer, A. (2019). Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(28), 418-431.
- Strang, A., & Ager, A. (2010). Refugee Integration: Emerging Trends And Remaining Agendas. *Journal of refugee studies*, 23(4), 589-607.
- Şeker, B. D. (2015). Göç ve Uyum Süreci: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. İçinde *Göç ve uyum* (ss. 9-21). Transnational Press London.
- Şen, H. (2020). *Türkiye’deki Suriyeliler Entegrasyon Mümkün mü?* Hiper Yayın.
- Tilbe, A. (2015). Göç/göçer yazını İncelemelerinde Çatışma Ve Göç Kültürü Modeli. *Turkish Migration Conference 2015 Selected Proceedings*, 458-466.
- Topal, A. H. (2015). Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 5-22.
- Turan, A. (2023). Türkiye’de Göç ve Siyasi Boyutları. *Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi*, 24(3), 331-347.
- Türker, D., & Yıldız, A. (2015). Göçmenlerde sosyo-Psikolojik Entegrasyon Analizi. *Göç ve Uyum*, 23-34.
- Ünal, K., Taşkaya, S. M., & Ersoy, G. (2018). Suriyeli Göçmenlerin yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 134-149.

Yılmaz, V., Çelik Efşan, N. & Mecek, M. (2020). Suriyeli Göçmenlerin Kentlere Etkilerinin Torbalı Özelinde Değerlendirilmesi. Ed. Vedat Yılmaz ve Yıldız Atmaca, *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi* (285-312), Ankara: Ekin Yayınevi.

Yozgat, F. (2015). A Simple Model about Regional Economic Cooperation – A Multidisciplinary Approach. *Eurepean Journal of Interdisciplinary Studies*, 3 (1), 234-247